

Minister Klimatu i Środowiska

DLŁ-WNO.050.191.2024.BW
3548869.14415988.11641591
Warszawa, 20-02-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na zapytanie Posła Macieja Koniecznego w sprawie analizy wpływu prowadzonych wycinek drzew w górskich lasach (K10ZAP2065), przedstawiam poniższe informacje.

Lasom o szczególnym znaczeniu dla ochrony zasobów wodnych nadaje się status lasów ochronnych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami¹, las wodochronny „chroni zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, reguluje stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów”. Lasy wodochronne, w skali krajowej, mają największy udział wśród ustanowionych lasów ochronnych. Funkcję wodochronną i retencyjną spełniają także lasy na stokach, uznawane za glebochronne. Większość lasów górskich i podgórskich to lasy uznane za wodo- i glebochronne.

Znowelizowana Instrukcja Urządzania Lasu², będąca odpowiedzią na potrzebę zwiększenia wodochronnych właściwości ekosystemów leśnych, weszła w życie w 2024 roku. Zaleca ona wprowadzenie do obowiązujących planów urządzenia lasów - planu gospodarowania zasobami wodnymi w nadleśnictwie w podziale na zlewnie - zwracając uwagę na konieczność pilnego opracowania takich planów w jednostkach, w których warunki wodne w siedliskach leśnych są szczególnie istotne dla zachowania ich w stanie zbliżonym do naturalnego lub gdy istnieją zagrożenia dla utrzymania trwałości lasu związane z deficytem wody. Plan gospodarowania zasobami wodnymi ma być interdyscyplinarny, zindywidualizowany i uwzględniający różne scenariusze klimatyczne, gospodarcze i ochronne. Powinien koordynować działania gospodarki wodnej i gospodarki leśnej przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju ekosystemu leśnego. Przełożenie zapisów nowej Instrukcji na praktykę leśną zostanie następnie poddane odpowiedniej ewaluacji.

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe prowadzi działania związane z retencjonowaniem zasobów wodnych. Znalazły one odzwierciedlenie w realizacji dużych projektów retencyjnych, które są największymi w Europie przedsięwzięciami związanymi

¹ Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 530, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej

² Zarządzenie nr 116 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji urządzania lasu” w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe

z małą retencją w lasach. Warto podkreślić, że do 2029 r. PGL Lasy Państwowe planują przeznaczyć ponad 1,1 mld złotych na działania związane z retencją wodną, ochroną gatunków i siedlisk, w tym w szczególności mokradeł. Kontynuowany jest obecnie m.in. kompleksowy projekt adaptacji lasu i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji na terenach górskich, w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) 2021-2027, gdzie wskazany został cel szczegółowy 2.4 *Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego*.

Głównym celem projektu jest wzmocnienie odporności górskich ekosystemów leśnych na zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Działania ukierunkowane są na zapobieganie powstawaniu lub minimalizację negatywnych skutków naturalnych zjawisk lub procesów klimatycznych (susze i pożary, powodzie i podtopienia, intensywne lub długotrwałe opady atmosferyczne, ekstremalne przepływy wód w korytach, spływy powierzchniowe, niszczące działania wód wezbraniowych). W projekcie będą realizowane działania retencyjne związane z tworzeniem i odtwarzaniem małych zbiorników retencyjnych, naturalnych terenów zalewowych, mokradeł oraz działania spowalniające odpływ wód ze zlewni i zatrzymujące wodę w ściółce leśnej, a także działania mające na celu przeciwdziałanie zbyt intensywnym spływom powodującym nadmierną erozję wodną na terenach górskich. Zbiorniki retencyjne zaplanowane do realizacji w ramach projektu są odpowiedzią na potrzebę zwiększania retencji zbiornikowej, zaś kompleksowe zadania z zakresu przywracania funkcji obszarom mokradłowym – na potrzebę renaturyzacji tego typu obszarów. Zbiorniki retencyjne na obszarach górskich budowane będą między innymi w układzie kaskadowym, co pozwoli na efektywniejsze zatrzymanie wody w okresach zwiększonych opadów. Zadania służące obszarom podmokłym będą polegały między innymi na wykonaniu zastawek oraz opóźniaczy odpływu na rowach leśnych. Z kolei, przywracaniu ciągłości biologicznej cieków służyć będzie większość wykonywanych przepustów, mostków, bystrzy i kaskad oraz część brodów. Naprzeciw potrzebom ograniczenia i kontroli spływu powierzchniowego wychodzi realizacja zaplanowanych w ramach projektu kompleksowych zadań z zakresu zabezpieczania przeciwoerozyjnego dróg i szlaków zrywkowych. W celu ograniczenia problemów związanych z występowaniem nadmiernej erozji wodnej w miejscach, w których zagraża ona infrastrukturze leśnej realizowane będą brody, bystrza, kaskady, mostki i przepusty oraz kompleksowe zadania z zakresu zabezpieczania przeciwoerozyjnego skarp, brzegów, osuwisk, itp.

Uszczegóławiając, w ramach działań zaplanowanych w projekcie będą realizowane inwestycje łączące przyjazne środowisku metody techniczne i biotechniczne obejmujące:

- budowę, rozbudowę, przebudowę lub odbudowę zbiorników małej retencji oraz zbiorników suchych;
- budowę, rozbudowę, przebudowę lub odbudowę małych urządzeń piętrzących (gromadzących wodę) - zastawek, progów, przetamowań – w celu spowolnienia odpływu wód powierzchniowych, utworzenia tzw. retencji korytowej, przywracania funkcji obszarów mokradłowych i ich ochrony oraz odtwarzania terenów zalewowych;

- przebudowę, rozbudowę lub rozbiórkę obiektów niedostosowanych do wód wezbraniowych, a także budowę nowych obiektów w celu ochrony koryta cieków (mostów, przepustów, brodów);
- spowalnianie i rozpraszanie intensywności spływu wód powierzchniowych poprzez zabudowę przeciwoerozyjną dróg i szlaków zrywkowych oraz zabezpieczenie obiektów infrastruktury leśnej przed skutkami nadmiernej erozji wodnej związanej z gwałtownymi opadami (m.in. wodospusty, płotki drewniane, dyłowanki, kaszyce, narzut kamienny).

Ważnym aspektem projektu są działania informacyjno-promocyjne, jak również pozytywny wpływ działań na odbudowę cennych ekosystemów naturalnych, a tym samym na ochronę różnorodności biologicznej. Ocena skutków przyrodniczych i zmian zasobów wodnych w ramach wykonywanych w projekcie zadań zostanie zweryfikowana poprzez prowadzenie monitoringu porealizacyjnego wybranych zadań adaptacyjnych.

Projekt ma charakter ogólnopolski i realizowany jest przez jednostki Lasów Państwowych, we współpracy z uczelniami wyższymi oraz jednostkami naukowymi i naukowo-badawczymi (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), a także organizacjami pozarządowymi (Centrum Ochrony Mokradeł). W projekcie uczestniczą 42 nadleśnictwa i 4 regionalne dyrekcje Lasów Państwowych. Szacunkowy koszt całkowity wynosi 302,88 mln zł. Planowana do uzyskania pojemność obiektów małej retencji wynosi 358 tys. m³, zaś liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych) 838 sztuk. Ponadto PGL LP w Planie finansowo-gospodarczym na 2025 rok (proorzecje) zaplanowało 16844381,10 zł na utrzymanie obiektów wodno-melioracyjnych oraz 24210303,02 zł na utrzymanie obiektów wodno-melioracyjnych w ramach małej retencji.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska zasięgnęło opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie wpływu gospodarki leśnej w ekosystemach lasów górskich i podgórskich na zagrożenie powodziowe. Opinię tę załączam do niniejszej odpowiedzi.

Ponadto, w opracowanych Wytycznych i Rekomendacjach Ogólnopolskiej Narady o Lasach (ONoL)³ dla lasów o dominującej funkcji wodochronnej, retencyjnej i przeciwpowodziowej zdefiniowano następujące cele szczegółowe:

- ciągłość przestrzenna i czasowa leśnej pokrywy terenu;
- zróżnicowana struktura pionowa;
- zachowanie udziału dojrzałych/ starych drzewostanów;
- maksymalizacja retencji glebowej;
- ograniczanie spływu powierzchniowego na zboczach.

Sposoby realizacji ww. celów zostały określone jako szereg działań, obejmujących wyłączenia z użytkowania części drzewostanów oraz ograniczenia i modyfikacje w gospodarce leśnej. Dobór środków musi być dokonywany po rozpoznaniu lokalnych potrzeb i uwarunkowań. Konkretnie przykłady zawarte są we wspomnianych wcześniej Wytycznych i Rekomendacjach ONoL.

³ <https://www.gov.pl/web/klimat/wytyczne-i-rekomendacje-onol>

Ministerstwo Klimatu i Środowiska pracuje aktualnie nad utrwaleniem rozwiązań ONoL w prawie regulującym gospodarkę leśną oraz analizuje ich powiązanie z innymi elementami strategii przeciwpowodziowych poza terenami leśnymi. Poza tym, podejmowane są prace w celu zmiany przepisów w taki sposób, aby optymalna realizacja wodochronnej funkcji lasu nie była ograniczana restrykcyjną wykładnią przepisów o odpowiedzialności karnej i cywilnej za wypadki w lasach spowodowane czynnikami naturalnymi, ani obowiązkami nałożonymi na zarządców lasów⁴.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Załącznik:

Opinia Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie wpływu gospodarki leśnej w ekosystemach lasów górskich i podgórskich na zagrożenie powodziowe z dnia 12 lutego 2025 r., znak PROP-KOE/2025-02

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

⁴ Art. 9 ust. 1 pkt. 1-2 i 13 ust. 1 pkt. 1-4 Ustawy o lasach